Sacerdotibus semper castitas observanda præcipitur.

[c] Pann. *l.* 3. *c.* 92. SAcerdotibus [c], ut semper altari queant assistere, semper ab uxoribus continendum, semper castitas observanda præcipitur.

III. *Item* IN CONCILIO CARTHAGINENSI II. *c.* 2. [an. 390. *in Africa.*]

Qui divinis Sacramentis inserviunt, continentes esse oportet.

[p] Inf. *dist.* 84. *c. cùm in præterito.* Pann. *l.* 3. *c.* 95. Raban. *Panit. c.* 29. EPiscopos [p], Presbyteros, & Diaconos ita placuit (ut decet sacros Antistites, ac Dei Sacerdotes; nec non Levitas, vel qui Sacramentis Divinis inserviunt) continentes esse in omnibus.

IV. *Item* INNOCENTIUS I. Victricio Rotom. Episcopo, *Epist. 2. c.* 9. [an. 404. *Romæ in Galliam.*]

Sacerdotes, & Levitæ cum uxoribus suis misceri non debent.

[x] Burch. *l.* 2. *c.* 118. Ansel. *l.* 7. *c.* 134. Ivo, *p.* 6. *c.* 94. & *c.* 194. Pann. *l.* 3. *c.* 94. [h] *Levit.* 11. [i] *Luc.* 1. [k] *Num.* 18. [l] *al.* præceptus fuerat. TEnere debet [x] omnino Ecclesia, ut Sacerdotes, & Levitæ cum uxoribus suis non misceantur [l]; quia ministerii quotidiani necessitatibus occupantur. Scriptum est enim [h]: *Sancti estote, quoniam & ego sanctus sum, Dominus Deus vester.* Nam si priscis temporibus anno vicis suæ de templo Dei Sacerdotes non discedebant (sicut de Zacharia legimus [i]) nec domum suam omnino tangebant, quibus utique propter sobolis successionem, uxoris [2] usus fuerat relaxatus, quia ex alia tribu, & præterquam ex semine Aaron [k], ad Sacerdotium nullus accedere præcipiebatur [l 3]; quantò magis hi Sacerdotes, vel Levitæ pudicitiam ex die Ordinationis suæ servare debent, quibus vel Sacerdotium, vel ministerium sine successione est, nec præterit dies, quâ vel à sacrificiis Divinis, vel à Baptismatis officio vacent.

¶ PITH. [1] *Misceantur.*] V. C. *coeant.*
[2] *Uxoris.*] V. C. *uxorius.*
[3] *Præcipiebatur.*] V. C. ut ad marg. *præceptus fuerat.*

V. IDEM ibidem continenter. [an. 404. *Româ in Galliam.*]

PALEA.*

[m] Ansel. *l.* 7. *c.* 132. [n] 1. *Cor.* 7. [o] *al.* officium. NAm sicut [m] « Paulus ad Corinthios scribit, dicens [n]: *Abstinete vos ad tempus, ut vacetis orationi*: & hoc utique Laicis præcepit; multò magis Sacerdotes, quibus orandi, & sacrificandi juge sacrificium [o] est, semper debebunt ab hujusmodi consortio abstinere.

¶ CORR. ROM. « *Nam sicut.*] Hæc Palea in duobus Vaticanis (in quibus solis reperitur) est conjuncta cum superiori Capite, quemadmodum etiam in Epistola Innocentii: & legitur, *Nam si Paulus.* Sed non est mutatum, quoniam est initium capitis.

¶ CONTIUS. * *Palea.*] Hæc Palea deest in Manuscripto Gratiano meo.

VI. IDEM Exuperio Tolosano Episcopo, *Epist. 3. c.* 1. [an. 405. *Româ in Galliam.*]

Qui ab uxoribus suis abstinent, ad sacrificia admittantur.

[p] Infrà *dist.* 82. *c. propositi.* Pann. *l.* 3. *c.* 95. EOs « ad sacrificia [p] fas sit admitti, qui vel cum uxore non exercent carnale officium.

¶ CORR. ROM. « *Eos.*] Apud Innocentium, & infrà *dist.* 82. *c. propositi*, ubi hoc idem est repetitum, legitur, *neque eos* [4] *ad sacrificia fas sit admitti, qui exercent vel cum uxore carnale consortium.*

¶ PITH. [4] *Neque eos.*] sic 4. V. C.

VII. *Item* HIERONYMUS contra Jovinianum, *lib.* 1. [an. 390. *in Palæstina.*]

Sacerdoti, cui est semper orandum, matrimonio semper est carendum.

[q] Pann. *l.* 3. *c.* 96. SI Laicus [q], & quicumque fidelis orare non potest, nisi careat officio conjugali, Sacerdoti, cui semper pro populo offerenda sunt sacrificia, semper orandum est: si semper orandum est; ergo semper matrimonio carendum.

GRATIAN. „ „ „ QUòd autem Manichæorum causâ de conjugio « Sacerdotum illud supradictum sit, ex Gangrensi Concilio apparet, in quo *c.* 1. hic statutum legitur.

¶ CORR. ROM. « *De conjugio.*] Sequentem Canonem Gratianus restringit ad conjugia Sacerdotum, cùm tamen in eo damnentur illi, qui omnino nuptias vituperabant, nec volebant aliquem Christianum etiam Laicum, liberis operam dare. Nec fuit editus propriè contra Manichæos, sed contra quemdam Eustathium, qui hunc errorem cum aliis multis in Armenia disseminaverat. Est autem caput hoc idem *cum cap. si quis nuptias, suprà, dist.* 30. sed ex alia versione.

VIII. EX CONCILIO GANGRENSI, *c.* 1. [c. an. 324. *in Paphlagonia.*]

Anathema sit, qui nuptias vituperat.

[r] Sup. *dist.* 30. *c. si quis nuptias.* SI quis vituperat [r] nuptias, & dormientem cum viro suo fidelem, ac religiosam detestatur, aut culpabilem [5] æstimat, velut, quæ regnum Dei introire non possit, anathema sit.

¶ PITH. [5] *Culpabilem.*] V. C. *culpabiles.*

IX. *Item* EX EODEM CONCILIO GANGRENSI, *c.* 8. & 9. [c. an. 324. *in Paphlagonia.*]

De eodem.

[s] Sup. *dist.* 30. *c. si quis vel virginitatem.* ex alia versione. Burch. *l.* 8. *c.* 61. Ivo, *p.* 7. *c.* 79. QUicumque [s] virginitatem custodiens, aut continentiæ studens, velut horrefcens nuptias, nec propter hoc, quòd bonum, & sanctum est, nomen virginitatis assumit, anathema sit.

POTEST & aliter intelligi illud, quod in Canone Apostolorum legitur, ut iste sit sensus capituli: [si quis [t] docet Sacerdotem uxorem suam contemnere,] non quam uxorem in Sacerdotio accepit, sed quam, dum adhuc esset Laicus, vel in minoribus Ordinibus constitutus, sibi copulavit, cum qua continentiam professus est, cùm ad sacros Ordines ascenderet, quam nullus debet contemnere, hoc est ab animo, & cura sua abjicere, quin ei necessaria provideat. Probatur autem hæc interpretatio autoritate Leonis Papæ, qui *Epist.* 90. *c.* 3. scribens Rustico Narbonensi Episcopo ait

« GRATIAN. « [t] Sup. *dist.* 28. *c. si quis docuerit.* « « « « « « « «

X. LEO I. *Epist.* 90. *cap.* 3. Rustico Narbonensi Episcopo. [an. 443. *Româ in Gallam.*]

Ministris altaris cum Episcopis, & Presbyteris eadem est lex continentiæ.

[u] Burch. *l.* 2. *c.* 114. Anf. *l.* 7. *c.* 135. & 6. *c.* 204. Polyc. *l.* 4. *tit.* 31. Ivo, *p.* 6. *c.* 68. Pann. *l.* 3. *c.* 106. [x] 1. *Cor.* 7. [y] *al.* cessèt exercitatio nuptiarum. LEx continentiæ [u] eadem est altaris Ministris, quæ Episcopis, atque Presbyteris: qui cùm essent Laici, sive Lectores, licitè [6] & uxores ducere, & filios procreare potuerunt, sed cùm ad prædictos pervenerunt gradus, cœpit eis non licere, quod licuit. Unde, ut de carnali fiat spiritale conjugium, oportet eos nec dimittere uxores [x], & quasi non habeant, sic habere, quò & salva sit charitas [7], & cessent opera nuptiarum [y].

¶ PITH. [6] *Licitè.*] duo C. V. *licitò.*
[7] *Charitas.*] addunt 2. Codd. *connubiorum.*

XI. *Item* LEO « IX. contra Epistolam Nicetæ Abbatis. [an. 1054. *Constantinopoli.*]

Episcopus, vel Presbyter uxorem propriam à cura sua non abjiciat.

[z] Pann. *l.* 3. *c.* 115. OMnino [z] confitemur non licere Episcopo, Presbytero, Diacono, Subdiacono propriam uxorem causâ religionis abjicere à cura sua, scilicet, ut ei victum, & vestitum largiatur; non ut cum illa ex more carnaliter jaceat. Sic & Sanctos Apostolos legimus egisse, Beato Paulo Apostolo dicente [a]: *Numquid non habemus β potestatem mulierem sororem circumducendi, sicut fratres Domini, & Cephas?* Vide insipiens, quia non dixit, *Numquid non habemus potestatem sororem mulierem amplectendi?* sed *circumducendi*, scilicet ut de mercede prædicationis sustentaretur ab eis: nec tamen foret deinceps inter eos carnale conjugium.

[a] 1. *Cor.* 9.

¶ CORR. ROM. « *Leo.*] Habetur in Responsione Humberti ad libellum Nicetæ Presbyteri & Monachi adversùs Latinos editum: quam Responsionem, cùm nomine Leonis IX. cujus erat Legatus, scripserit, potest rectè nomine ipsius citari, sicut multa ex Ennodii libro, nomine Symmachi citata inveniuntur, suprà *dist.* 17. *c. Concilia.* & infrà 40. *dist. cap. non nos.* & 81. *dist. c. nemo rectè.* VIII. *q.* 4. *c. nomine.* & IX. *q.* 3. *c. aliorum.* Ac suprà *dist.* 22. nomine Nicolai citatur *cap. omnes*, quod habetur in oratione Petri Damiani.

β *Numquid non habemus.*] Variæ sunt hujus loci interpretationes, quod inter alios B. Hieronymus *in primo libro contra Jovinianum* ostendit.

HINC & illud Gregorii [*Presbyter quidam*] quod require *infrà dist. seq. c. penultimo.* §. 1. Ut igitur ex his autoritatibus apparet, Sacerdotes uxoribus, quas in Laicali habitu, vel in minoribus Ordinibus constituti sibi legitimè copularunt, necessaria ministrare, debita verò reddere non valent. §. 2. Sed objicitur illud

« GRATIAN. « « « « « « « « « « 4. *Pars.*

XII. TRIPERTITÆ HISTORIÆ, *lib.* 2. *c.* 14. [c. an. 566. *in Calabria.*]

Dissuasu Paphnutii Nicæna Synodus non constituit, quòd Presbyteri cum suis uxoribus non dormirent.

[b] Pann. *l.* 3. *c.* 85. NIcæna [b] Synodus corrigere volens hominum vitam in Ecclesiis commorantium, posuit Leges, quas Canones vocamus, in quorum tractatu videbatur aliquibus introducere Legem, ut Episcopi, Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi « cum conjugibus, quas ante consecrationem duxerant, non dormirent. Surgens autem in medio Paphnutius Confessor contradixit, honorabiles confessus nuptias, & castitatem esse dicens cum propria conjuge concubitum; suasitque Concilio, ne talem poneret Legem, gravem esse afferens causam, quæ in ipsis, aut eorum conjugibus occasio fornicationis existeret. Et hæc quidem Paphnutius (licet nuptiarum esset inexpertus) expositit: Synodúsque laudavit sententiam ejus; & nihil ex hac parte sancivit: sed hoc in uniuscujusque voluntate, non in necessitate dimisit.

¶ CORR. ROM. « *Et Subdiaconi.*] In aliquot vetustis codicibus, & in originali Socratis non sunt duæ istæ voces. Sozomenus tamen *lib.* 1. *c.* 22. habet tam Græcè, quàm in Latina vetere & nova versione, ut etiam Nicephorus.

XIII. *Item* SYNODUS SEXTA, *c.* 13. *lib.* 8. *c.* 19. [an. 692. *Constantinopoli.*]

Non in perpetuum, sed tempore oblationis à complexu sistarum uxorum Sacerdotes abstineant.

[c] Pann. *l.* 3. *c.* 86. [d] Ordinandi. *sed ob Glossam non est mutatum.* QUoniam [c] « in Romani ordine Canonis esse cognovimus traditum, eos qui ordinati [d] sunt Diaconi, vel Presbyteri, debere confiteri, quòd jam suis non copulentur uxoribus; nos antiquum sequentes Canonem Apostolicæ diligentiæ, & Constitutiones, Sacrorum virorum legales nuptias amodò valere volumus, nullo modo cum uxoribus suis eorum connubia dissolventes; aut privantes eos familiaritate adinvicem in tempore opportuno. Quicumque ergo diligens [e] inventus fuerit in Subdiaconali Ordinatione, aut Diaconali, aut Sacerdotali, hic nullo modo prohibeatur ad talem ascendere gradum pro uxoris suæ legitimæ cohabitatione. Nec etiam tempore Ordinationis suæ profiteri cogatur, quòd abstinere debeat à legalis propriæ uxoris familiaritate. *Item infrà.* §. 1. Oportet eos, qui altari ministrant, in tempore oblationis [f] Sanctorum continentes esse in omnibus, ut à Deo possint consequi, quæ simpliciter [8] postulant. §. 2. Si quis igitur præsumpserit contra Apostolicos Canones, aliquos Presbyterorum, & Diaconorum privare contactu, & communione legalis uxoris [9], deponatur. §. 3. Similiter & Presbyter, aut Diaconus, qui religionis causâ uxorem suam expellit, excommunicetur: si verò in hoc permanserit, deponatur.

[e] *leg.* dignus. *Sed ob Glossam non est mutatum.* [f] *al.* tractationis.

¶ CORR. ROM. « *Quoniam.*] Græcè sic habetur: ἐπειδὴ ἐν τῇ ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ ἐν τάξει κανόνος παραδέδοται διάγνωμεν. id est, *Quoniam in Romana Ecclesia loco Canonis traditum esse cognovimus*, &c. Hanc verò Ecclesiæ Romanæ traditionem non solùm B. Hieronymus contra Jovinianum, Humbertus suprà citatus, & alii Latini Scriptores defendunt, sed etiam Balsamon in explanatione hujus Canonis satis apertè probat. Verùm de omnibus hujusmodi Canonibus, qui sextæ Synodo adscribuntur, quid sit sentiendum, *ad cap. Habeo librum. dist.* 16. satis explicatum fuit.

¶ PITH. [8] *Simpliciter.*] V. C. *Suppliciter.*
[9] *Uxoris.*] Addit V. C. *suæ.*

GRATIAN. „ „ HOc autem ex loco intelligendum est. Orientalis enim Ecclesia (cui sexta Synodus regulam vivendi præscripsit) votum castitatis in Ministris altaris non suscepit. Unde ait „ in prima actione Synodi, ab ipso in Basilica Lateranensi „ congregatæ,

XIV. STEPHANUS PAPA IV. [an. 769. *Romæ.*]

Occidentalis, non Orientalis Ecclesia castitatis obtulit votum.

5. *Pars.* [g] Pann. *l.* 3. *c.* 84. ALiter [g] se Orientalium traditio habet Ecclesiarum, aliter hujus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Nam earum Sacerdotes, Diaconi, atque Subdiaconi matrimonio « copulantur: istius autem Ecclesiæ, vel Occidentalium nullus Sacerdotum à Subdiacono usque ad Episcopum licentiam habet conjugium sortiendi.

¶ CORR. ROM. « *Matrimonio.*] Id est, possunt simul esse in sacris Ordinibus, & matrimonio juncti. Nam neque illis, postquam ad sacros Ordines ascendissent, licebat contrahere matrimonium.

GRATIAN. [h] Sup. 28. *dist. c. ult.* [i] Sup. 28. *dist. c. Presbyterum.* [k] Sup. 28. *dist. c. si quis.* [l] Infrà 34. *dist. c. si Subdiaconus.* ex Martino Bracarensi. „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ SImiliter & Capitulum Nicolai [h] ex loco considerator; quia gens Bulgarorum noviter ad Fidem conversa, propositum sacræ Religionis ex integro assumere nondum didicerat. §. 1. Quòd autem in cap. 6. Synodi [i] Presbyter non legitimis nuptiis detentus punitur, non legales nuptiæ secundæ intelligendæ sunt; à quibus autoritate Canonica Sacerdos quilibet debet esse immunis. Illud autem Gangrensis Concilii [k] [Si quis discernit Presbyterum conjugatum, &c.] similiter intelligendum est vel localiter traditum, vel conjugatum ab ea appellatum, quam ante tempus Ordinationis suæ duxerat. §. 2. Illud quoque Martini Papæ [l] [si Subdiaconus fecundam duxerit uxorem] non dissimiliter intelligendum est. Primam enim uxorem ante Subdiaconatum habere permittitur: quâ defunctâ, vel castitatem professâ, promovetur iste ad Subdiaconatum. Promotus autem, si fœcundas desideraverit nuptias, sententiæ Martini Papæ subjacebit.

ECCLESIASTICI, ETIAM SUBDIACONI CONTINENTES SINT.

DISTINCTIO XXXII.

GRATIAN. „ 1. *Pars.* „ SErvanda est ergo continentia ab omnibus in sacris Ordinibus constitutis. Unde ait

I. LEO PAPA I. ad Anastasium *Epist.* 82. *c.* 3. & 4. [an. 445. *Romæ in Illyricum.*]

Neque etiam Subdiaconis connubium conceditur.

[a] Burch. *l.* 1. *c.* 5. & *l.* 2. *c.* 148. Ansel. *l.* 7. *c.* 137. & *l.* 6. OMnium [a] Sacerdotum tam excellens est electio, ut hæc, quæ in aliis membris Ecclesiæ vacant [b] à culpa, in illis tamen habeantur illicita. Nam cùm extra Clericorum ordinem constitutis, nuptiarum societati, & procreationi filiorum studere sit liberum, ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, nec Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur; ut & qui habent, sint tamquam non habentes; & qui non habent, permaneant singulares. Quod si in hoc Ordine, qui quartus est à capite, dignum est custodiri, quantò magis in primo, vel in [c] secundo, tertióve servandum est; ne aut Levitico ministerio [3], aut Presbyterali honore, aut Episcopali excellentia quisquam idoneus æstimetur, qui se à voluptate uxoria « necdum frænasse detegitur.

c. 18. *in fin.* Ivo, *p.* 5. *c.* 59. & *p.* 6. *c.* 98. & 221. Pann. *l.* 3. *c.* 100. [b] *al.* Non vocantur 2 ad culpam.

¶ CORR. ROM. « *Uxoria.*] Sic emendatum est ex Epistola Leonis, & ceteris Collectoribus, præterquam Ivone *in parte* 6. *c.* 98. nam ibi est, ut anteà apud Gratianum, *luxuriæ.* Ex isto autem Epistolæ loco ostenditur eo quoque tempore in multis Ecclesiis eam fuisse consuetudinem, ut Subdiaconi à propriis uxoribus abstinerent. Quod tamen ante Beatum Gregorium non erat generatim omnibus Ecclesiis præceptum, quippe cùm in Sicilia aliter observaretur. *c. nullum. supra dist.* 28. & *c. ante triennium. dist.* 31.

¶ PITH. [1] *Omnium.*] Abest à V. C.
[2] *Non vocantur* &c.] Ita 2. V. C. ut & in margine.
[3] *Ministerio.*] Abest à V. C.

II. *Item* GREGORIUS I. Leoni Episcopo Catin. *lib.* 3. *Epist.* 34. [an. 599. *Româ in Siciliam.*]

PALEA.

[c] Infrà XXVII. *q.* 2. Ansel. *l.* 6. *c.* 138. Polyc. *l.* 4. *tit.* 31. MUltorum [c] relatione comperimus hanc apud vos olim consuetudinem teniisse, ut Subdiaconi suis licitè miscerentur uxoribus. Quod ne denuò quisquam præsumeret, à Servo Dei Sedis nostræ Diacono ex autoritate nostri Decessoris est isto modo prohibitum, ut eodem tempore ii, qui jam uxoribus fuerant copulati; unum è duobus eligerent, id est, aut à suis uxoribus abstinerent, aut certè ministrare nulla ratione præsumerent. Et quantum dicitur, Speciosus tunc Subdiaconus pro hac re ab administrationis se suspendit officio, & usque in obitûs sui tempus, Notarii quidem gessit officium, & à ministerio, quod Subdiaconum oportuerat exhibere, cessavit. *& post aliqua.*

§. 1. De cetero verò Fraternitas tua sit omnino solicita, ut quos ad hoc jam officium contigerit promoveri, hoc quàm maximè diligenter inspiciat, ne si uxores habent, miscendi se cum eis licentiâ potiantur; sed ad simillitudinem Apostolicæ Sedis, eos cuncta observare fua nihilominus districtione constituat.

III. *Item* GREGORIUS I. Augustino Anglorum Episcopo, *c.* 2. *ad secundum interrogationem.* [c. an. 603. *Romæ in Angliam.*]

Extra Sacros Ordines constituti ducant uxores, & ab Ecclesia stipendia accipiant.

[d] Infrà XII. *q.* 1. *quia tua.* §. *si qui.* Ivo, *p.* 6. *c.* 86. Pann. *l.* 3. *c.* 108. [e] *Act.* 2. SI qui verò [d] sunt Clerici extra sacros Ordines constituti, qui se continere non possunt, sortiri uxores debent, & stipendia sua exteriùs accipere; quia & de eisdem Patribus, de quibus præfati sumus, novimus scriptum [e], quòd dividebatur singulis, prout cuique opus erat. De eorum ergo stipendio cogitandum atque providendum est, & sub Ecclesiastica regula sunt tenendi, ut bonis moribus vivant, & canendis psalmis invigilent, & ab omnibus illicitis cor, & linguam, & corpus Deo autore conservent.

IV. *Item* NICOLAUS Papa I. Odoni [f] Viennensi Archiepiscopo. [an. 865. *Româ in Galliam.*]

Subdiacono uxorem ducere non licet.

[f] *al.* Adoni. [g] Ivo, *p.* 6. *c.* 119. [h] *al.* Alvico. [i] *al.* habendi. DE illo Clerico [g], Alverico [h] [5] nomine, quem per ordines Ecclesiasticos usque ad Subdiaconatum castè vixisse dicitis, cur vestra autoritate uxorem duxerit, miramur; eò quòd nulli umquam (exceptis [6] illis, quibus Ecclesiastica regula habere permittit) uxorem ducendi [i] licentiam damus.

¶ PITH. [4] *Odoni.*] V. C. *Adoni*, ut in marg.
[5] *Alverico.*] V. C. *Alvico*, ut in marg.
[6] *Exceptis.*] Vide Epist. Huldrici Episcopi Augustani.

V. *Item* NICOLAUS Papa II. [k] omnibus Episcopis. [an. 1059. *Romæ.*]

Non audiatur Missa Presbyteri concubinam habentis.

[k] In Synodo Romana 113. Episcoporum in Basilica Constantiniana. 2. *Pars.* [l] Pann. *l.* 3. *c.* 135. NUllus [l] Missam audiat Presbyteri, quem scit concubinam indubitanter habere, aut subintroductam mulierem. Unde etiam ipsa Sancta Synodus hoc capitulum sub excommunicatione statuit, dicens [Quicumque Sacerdotum, & Diaconorum, &c.] *Sicut in subsequenti « capitulo Alexandri secundi continetur.*

¶ CORR. ROM. « *Sicut in subsequenti.*] Hæc clausula est Gratiani omittentis referre ex capite Nicolai ea, quæ proximè ex Alexandro relaturus erat. Sunt enim eadem verba. Nam Nicolaus II. in Epistola, quæ extat, omnibus Episcopis Catholicis scripsit se in Concilio, quod Romæ habuit centum tredecim Episcoporum, hunc Canonem edidisse, quem postea Alexander II. (ut ipse etiam testatur in Epistola manuscripta) in Concilio à se habito iisdem verbis repetivit. Quare in Pannormia appellatur Decretum Nicolai junioris, & Alexandri.